

İklim-Çevre

Ünlü Buzdağının Ölümü

Küresel ısınmanın habercisi olarak gösterildi; buz kitleleri arasındaki ezici bir vur-kaç olayının faili olarak anıldı; çaresiz bir penguen grubuna tehdit kaynağı oldu. Dünyanın en kötü şöhrete sahip B-15A buzdağı, şimdi de Hollywood filmlerine yakışır bir sonla, Büyük Okyanus'u boydan boya aşan bir fırtına dalgasının etkisiyle parçalanarak yaşama veda etti. Buzdağının dev boyutlardaki 'annesini' B-15, 2000 yılının Martında Antarktika'nın kenar bölgesinde yer alan birkaç yüz metre kalınlığındaki donmuş kar platosundan (Ross Buz Şelfi) koparak doğmuş ve bir süre Ross Denizi'nde yüzdükten sonra parçalanarak birkaç 'oğul' buzdağı

oluşturmuştu. Bunlardan en büyüğü olan B-15A, gezegendeki en büyük yüzen cisim olarak ün salmıştı. Birkaç yılını zararsızca yüzerek geçiren buzdağının, hakim akıntılarının etkisiyle yakındaki kıyı şeridinde bulunan Drygalski buz uzantısıyla çarpışmak üzere olduğu, 2005 Ocağında ortaya çıktı. Birkaç ay sonra da büyük çarpışma gerçekleşti ve Drygalski uzantısının ucunun kırılıp kopmasıyla B-15A da bulunduğu yerde tutsak kaldı. Asıl kötüsü bundan sonra. Bu konumda kalan buzdağı, yaz rüzgarlarının ve akıntılarının önünü kesip deniz buzlarının erimesini engelleyerek, bölgedeki üç araştırma istasyonuna hizmet eden gemilere geçit vermez olmuştu. Dahası,

yavrularına yiyecek bulmak için çıktıkları yolun önünü keserek, yine bölgede yaşayan Adelie penguenlerine de zorlu anlar yaşatıyordu. Sonunda deniz akıntılarıyla güreşerek yerinden ayrılmaya zorlanan B-15A açık denize yeniden ulaştıysa da, burada da eceliyle karşılaştı. Gezegenin ta öteki ucunda, Alaska Körfezi'nde ortaya çıkan şiddetli fırtınanın dalgaları, 13.500 kilometre yol katederek Adare Burnu yakınlarında yüzmekte olan buzdağına birkaç günde ulaştı ve 100 x 30 kilometre ölçülerindeki bu dev kitleyi parçalamayı başardı.

Buzdağlarının ölümünün de, doğumlarıyla aynı biçimde gerçekleştiğini söyleyen ve olaya duyarlı sismik sensörler aracılığıyla tanık olan Chicago Üniversitesi araştırmacıları, yaşamı spotlar altında geçmiş bu kaprisli yıldızın sonunun da ününe yaraşır biçimde geldiği görüşündeler.

Nature, 3 Ekim 2006

Denizlerdeki Canlı Hareketleri, İklimi Etkiliyor

Denizbilimcilerin "fitoplankton" adı verilen canlılara özel ilgi göstermeleri boşuna değil. Fitoplanktonlar, suda sürüklenerek hareket eden, fotosentez yapıcı bir veya çok hücreli canlılar. Denizel besin zincirinin temelini oluşturan bu mikroskopik bitkiler, inanılmaz bir güç üretme yeteneğine sahip. Florida State Üniversitesi'nde yapılan yeni

bir çalışmaysa, bu güce nicel bir değer biçiyor: İnsan dünyasında yıllık olarak üretilen toplam gücün 5 katı! Hesaplamalara göre, fitoplanktonlarca yeni organik madde biçiminde depolanan yıllık kimyasal güç, kabaca 63 terawatt; yani 63 trilyon watt. 2001 yılında insanların tükettiği toplam olan 13,5 terawatt, bunun

yanında oldukça mütevazı bir değer. Bunun yanı sıra, fitoplanktonlara dayanan denizel biyosferin, kimyasal güç servetinin % 1 kadarını, mekanik enerjiye 'yatırdığı' da saptanmış. Bu mekanik enerji balina ve balıklardan karideslere kadar, aç okyanus yüzücülerinin yaptıkları hareketlerle kendini gösterip, bir kaşıkla kahve kreması karıştırmaya benzer şekilde su ve içeriklerini karıştırıyor. Araştırmacılar, bu hesaplamalardan yola çıkarak ilginç bir sav daha ortaya atıyorlar: "İşte, fitoplanktonlar temelinde yürütülen bütün bu karışma hareketlerinin sonucu, iklim kontrolü anlamına da gelebilir." Okyanuslardaki yüzücülerden kaynaklı karışma, ekibe göre, okyanus yüzeyindeki şiddetli esintiler ve gel-git etkisiyle derinlerde gerçekleşen karışmayla karşılaştırılabilir durumda. Hatta, biyosferdeki karışma, okyanus derinlerinde yer alan soğuk suların yüzeye taşınması için gerekli gücün üçte bir kadarını da karşılar görünüyor. Bu süreç, küresel iklim açısından kritik konumdaki okyanus dolaşımını tamamlar nitelikte.

Florida State University Basın Duyurusu, 15 Ekim 2006